

БИТКАТА ЗА АМБО

Се проценува дека скорешната изградба на АМБО ќе го исфрли од употреба нафтоводот Солун-Скопје, во кој веќе се вложени околу 200 милиони долари. Грција би имала корист и од овој Коридор, бидејќи таа е сопственик на 69,5 отсто од скопската рафинерија ОКТА. Новиот гасовод би се изградил по трасата југ-север, наспроти рускиот, кој доаѓа преку Романија и Бугарија. Со тоа Македонија би станала единствената држава на Балканот со два гасовода, со што ќе се зголеми нејзината геостратешка положба. Се прогнозира дека нашава земја ќе има голем профит од можноста да биде дел од транспортната рута на касписката нафта и каспискиот гас.

Пишува: Мишко ТАЛЕСКИ

Грција и Турција веќе подолго време се борат за превласт во нафтениот сектор, но во последно време ривалство постои и за енергетската сфера. За свој дел од нафтениот колач се натпреваруваат Бугарија, Македонија и Албанија преку изградбата на АМБО. Вложувањата во овој сектор и гасоводот ги заменува традиционалните ривалства на Полуостровот, бидејќи сега соседните држави силата ја насочуваат кон тоа која од нив подобро ќе го снабдува регионот со енергенси. Покрај меѓусебната битка за превласт, сите овие земји ќе мора да се координираат и заеднички да работат за остварување на своите економски планови. Тие наскоро ќе станат економски мостови преку чии територии ќе се транспортира нафтата од Каспискиот и од Блискоисточниот регион.

До крајот на деценијата Грција планира да вложи околу 16 милијарди евра за да стане регионален носител на овие проекти, која би имала и најголем профит. Грција планира изградба не на еден, туку на неколку нафтоводи, бидејќи енергетските потреби на годишно ниво се зголемуваат за четири проценти. Атина ја разгледува и можноста за продолжување на гасоводот од Турција по подводен пат до Италија. Импозантно. Нашиот јужен сосед смета дека со реализацијата на тој проект ќе стане порта за влез на иранскиот гас во ЕУ и за тоа веќе се одделени средства од Унијата. Вториот нафтовод треба да води од Бургас до Александрополис и тој би ја пренесувал руската нафта. Идејата е тој нафтовод да го заобиколи Босфор. Би имал дневен капацитет од 600.000 барели, односно 30 милиони тони годишно. Сепак, она што нам најмногу нè интересира е изградбата на нафтоводот АМБО, која малку се одолговлечи. Капацитетот на Коридорот ќе обезбедува пренос на 750.000 барели нафта од Азербџејан и Казахстан. Тој ќе има должина од 800 километри.

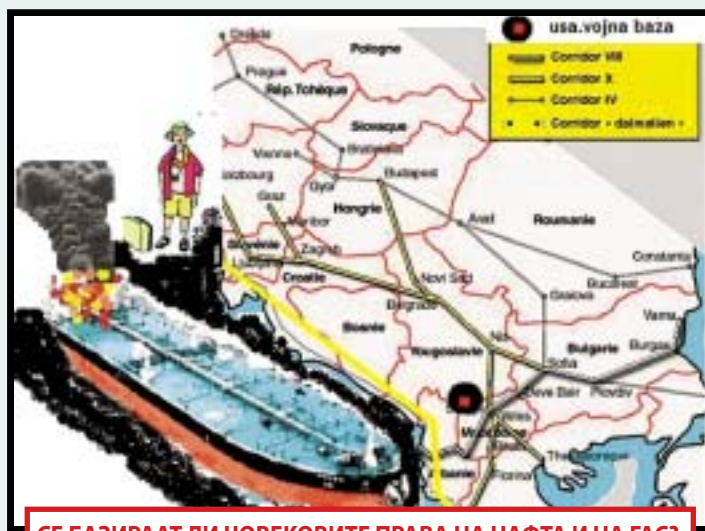
Плановите за реализација на овој проект датираат од 1996 година и се изготвени од петролејската компанија од САД "EXXON Mobil" и "Shevron Техасо". Се проценува дека скорешната изградба на АМБО ќе го исфрли од употреба нафтоводот Солун-Скопје, во кој веќе се вложени околу 200 милиони долари. Грција би имала корист и од овој Коридор, бидејќи таа е сопственик на 69,5 отсто од скопската рафинерија ОКТА. Се сметаше дека овој нафтовод треба да биде продолжен кон Србија, Босна и Албанија. Идеите, плановите и договорите за изградба на неколкуте нафтени коридори на Балканот во моментов претставуваат најинтересен енергетски проект во светот, а добиваат на значење затоа што се близу најатрактивните региони, Централна Азија и Кавказ. Според студијата на Дојч банката, Русија денес дневно произведува осум милиони барели сурова нафта. Се очекува дека и Казахстан и Азербџејан во текот на оваа и во наредната деценија, заедно со Русија ќе станат водечки во производството.

ВАЛКАНИ ПРОФИТЕРСТВА

Зошто Македонија беше во воен судир или во војна е прашање на кое уште долго време ќе се даваат разноразни одговори. Имаше многу полемики, анализи, вербални дуели околу можните вистини. Западните анализи кои денес се обелоденуваат говорат дека станувало збор за последното сценарио на Балканот за уништување на последната мултиетничка држава на овие простори. Зголемењето на национализам кај Албанците само ја поттикна ситуацијата и одлично се вклопи во мозаикот од надворешно производство. Бунтот на малцинството стана легитимен. На колена падна целата меѓународна заедница составена од четири до пет држави. Таа се согласи дека човековите права во Македонија се под потребното меѓународно ниво. И тоа се вклопи во драмата која предизвикува и поттикнува профитерство кај тогашниот политички врв во земјата. Требаше да се скријат одредени скандали откриени во Македонија, направени непосредно пред судирите во Танушевци и над Тетово. Стануваше збор за војната која ја почнаа Албанците и меѓународната мафија за одбрана на рутата и нивната т.н. слободна зона на просторите меѓу Северна Албанија, Косово и северозападна Македонија. Тоа беше рутата на АМБО, нафтоводот на Американците од чија изградба беа незадоволни и Турците и Британците и Русите. Во прашање е и српска игра, бидејќи и Србите имаат интерес да го покренат како прашање прекројувањето на балканските граници, бидејќи Косово веќе го изгубија, но затоа сè уште ја немаат добиено Република Српска, дел од Косово или дел од Македонија.

Меѓу сите овие теории за мини војната во Македонија се

провлекоа и многу други размислувања околу нејзината причинско-последична врска - човековите права, запоставеноста на малцинството и во македонското општество и ред други работи. Тие беа маската за она што е крајна цел. Одобрувањето на проектот АМБО се поклопи со почетокот на воениот конфликт во Македонија во 2001 година. Предвидено е уште тогаш Скопје да биде јазолот на балканските траси (нафтови и гасоводи). Следна фаза ќе биде и стационирањето воени американски бази во централна Србија, бидејќи таму треба да минува Коридорот 10, кој ќе ја поврзува Јужна со Западна Европа. На тој начин ќе можат да се диктираат условите на светската берза. Во оној момент кога односите меѓу Брисел и Вашингтон ќе се заладат ќе се произведе вештачки фингирана криза од етнички аспект на Балканот и тогаш Европа би останала без нафта. Мошне интересни сценарија. Ваквите проекти на Балканот не се нови, тие датираат уште од времето на Студената војна, од периодот кога со СФРЈ владееше Јосип Броз. Но, тогаш тие тешко дека можеле да се реализираат. За времето на Милошевиќ, пак, од Србија се бараше отстапување на некои нејзини делови на 99 години. Западот ги бараше радарите на Копачица, аеродромот во Рашката област, базите во Ниш и во Нови Сад. Постојат и одредени размислувања во базата Бондстил на Косово да се инсталираат и проектили од среден дострел - до 3.000 километри кон исток. Тогаш се правеа подготовките за изградбата на коридорите 10 и 8. Се разбира, без воено покровителство тоа не е можно да се реализира. Ќе дојде времето кое ќе покаже дека ОНА не војуваше за права и соживот, туку за територии и слободни зони кои било цел да минува нафтовод. Ако не е така зошто денес ДУИ толку цврсто и аматерски застанува во одбрана на својата визија за рутата на нафтоводот АМБО. Јасно е како ден. ДУИ не се задоволува само со човековите права за кои наводно се бореше. Сега бара низ територијата за која смета дека им припаѓа на Албанците да минуваат нафтоводи. Зошто на владејачката партија ѝ пречи минувањето на АМБО низ Централна Македонија? Или тоа не е сфера на интерес на големоалбанската кауза?

СЕ БАЗИРААТ ЛИ ЧОВЕКОВИТЕ ПРАВА НА НАФТА И НА ГАС?

Ќе дојде времето кое ќе покаже дека ОНА не војуваше за права и соживот, туку за територии и слободни зони, низ кои било цел да минува нафтовод. Ако не е така зошто денес ДУИ толку цврсто и аматерски застанува во одбрана на својата визија за рутата на нафтоводот АМБО. Јасно е како ден. ДУИ не се задоволува само со човековите права за кои наводно се бореше. Сега бара низ територијата за која смета дека им припаѓа на Албанците да минуваат нафтоводи. Зошто на владејачката партија ѝ пречи минувањето на АМБО низ Централна Македонија? Или тоа не е сфера на интерес на големоалбанската кауза?

ЗЕМЈА СО ДВА ГАСОВОДА!

Во минатогодишниот извештај Светска банка ѝ препорача на македонската Влада да се заложи за реализација на но-

виот турско-грчки нафтовод. Рускиот гас кој сè уште делумно се троши во Македонија може да добие конкуренција во новиот проект на Атина и на Анкара. Новиот гасовод би се изградил по трасата југ-север, наспроти рускиот, кој доаѓа преку Романија и Бугарија. Со тоа Македонија би станала единствената држава на Балканот со два гасовода, со што ќе се зголеми нејзината геостратешка положба. Се прогнозира дека нашата земја ќе има голем профит од можноста да биде дел од транспортната рута на касписката нафта и каспискиот гас. Според веродостојни извори, државната компанија за природен гас ДЕПА од Грција и ПОТАС од Турција се очекува да ја почнат првата фаза од гасоводот, кој треба да го пренесува гасот од Каспискиот басен до западноевропските земји. Тој би бил со должина од 285 километри и би минувал

низ Македонија. Неговата вредност се проценува на 250 милиони евра. Според проценките, новиот гасовод би требало да функционира до крајот на 2006 година. Во април 2003 година, претставници на компаниите за гас од Македонија, Грција, Турција, Србија и Црна Гора, Босна и Херцеговина, Хрватска и од Словенија потпишаа протокол за изработка на студии за рентабилност за изградба на гасоводот, кој ќе минува низ тие земји и ќе доаѓа до Австрија. Неговата реализација се спомнува и во еден од извештаите на Светска банка за енергетскиот сектор во Македонија. Светска банка ѝ препорача на македонската Влада да ја испита економската исплатливост на проектот, кој ќе овозможи пренос на гас од Русија до Западна Европа. За да се овозможи гасификација и надвор од Скопје неопходна е и изградба на гасовод на релација север-југ. Овој гасовод ќе овозможи увоз на каспискиот гас во Ма-

кедонија по пониски цени од оние кои во моментот се присутни на Балканот. Во Светска банка веќе е изработена физибилити студија, според која каспискиот гас ќе биде многу поевтин од рускиот кој, пак, најмногу се користи на Балканот. Европската комисија, исто така, веќе подолго време подготвува обемна студија за гасификација во југоисточна Европа, која треба да биде завршена до крајот на оваа година. Студијата ќе покаже дали изградбата на новиот гасовод север-југ е исплатлив проект за Македонија. Засега никој во Македонија не сака да излегува со детали за оваа работа. Според моментните состојби на македонскиот пазар, компанијата Макпетрол има право на управување со постоечкиот гасовод, преку кој од Бугарија во Македонија единствено се увезува руски гас преку Гаспром. Слатката битка продолжува.